וכי מניז ליאיר שלא היה לו לשגוב מלמד

שנשא יאיר אשה ומתה וירשה מאי ואומר

וכי תימא בסבת הבן קא קפיד קרא אבל

בעל לא ירית תא שמע ולא תמוב נחלה לבני

ישראל מממה לממה וכי תימא לעבור עליו

בלאו ועשה ת"ש לא תסוב נחלה מממה

למטה אחר וכי תימא לעבור עליו בשני לאוין

ועשה תא שמע ואלעזר בן אהרן מת וגו' וכי

תימא אלעזר הוא דנסיב איתתא ומתה וירתה

פנחם תא שמע ושגוב הוליד את יאיר וגו'

וכי תימא התם נמי הכי הוא אם כן תרי קראי

למה לי אמר ליה רב פפא לאביי ממאי דלמא

לעולם אימא לך בעל לא ירית וקראי בסבת

הבן כדשנינן ויאיר דזבין מיזבן ופנחם נמי דובין מיזבן א"ל פנחם דובין מיזבן לא מצית

אמרת דאם כן נמצאת שדה חוזרת ביובל

ונמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו אלא אימא דנפלה ליה משדה חרמים אמר אביי

סוף סוף הא קא מתעקרא נחלה משבמא

דאימא לשבמא דאבא וממאי ודלמא שאני

התם שכבר הוסבה 🕫 א"ל שכבר הוסבה לא

אמרינן א"ל רב יימר לרב אשי יאי אמרת

בשלמא שכבר הוסבה היינו דמתוקמא קרא

בין בסבת הבן בין בסבת הבעל אלא אי

אמרת לא אמרינן שכבר הוסבה כי מינסבא

לאחד ממשפחת ממה אביה מאי הוה

הא מתעקרא נחלה משבמא דאימא

לשבטא ראבא דמנסבינן לה לגברא דאבוהי

משבמא דאבוה ואימיה משבמא דאימה

ואא"ב אמרינו שכברו. ב) וכדאיתא פסחים כד:ן,

מוסף תוספות

א. עיין שיטמ"ק נשס הרלנ"ד. ב. וקראי בסיבת הבן סוף סוף הא קא מעקרא נחלה משבטא דאמא לשבטא דאבא. רבינו יונה. ג. דמשפחת אב קודה משפחה ונמצא הבן מתייחס משני צדדין משבט ראובן, והבת לא היתה מתייחסת לשבט ראובן אלא מצד אביה רמשפחת אמה משמעוז שבט ראובן הקפת שבט ראובן הקפיד הכתוב, בין על נחלת אביה שהוא מראובן, בין על נחלת אמה שהיא משמעון, שהרי כבר הוסבה נחלת האם לשבט ראובן וכנחלת ראובן י דמיא. שם. ה. וגבי סיבת יחלה משמע דאוחלת את נולדו משמע דאנותדו אם נמי, שהיא משבט שמעון הקפיד הכתוב שלא תסוב. עס. 1. אלא הוה ס"ל לרב שלא הוזהרו אלא לינשא למשפחת מטה אביה. שס.

רבינו גרשום מאי ואומר. דכתב הכא: וכי תימא. דליכא למישמע מהכא מוכל בת יורשת נחלה דבעל יורש את אשתו אלא משום כך הזהירה תורה שלא תנשא לשבט אחר שהבן שיהיה לה ממנו יורש אותה ובנה נחשב אחר משפחת אביו שהוא משבט אחר והיינו הסבת נחלה ת"ש דהבעל יורש אתתיה דכתיב לא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה משמע דבהסבת הבעל הכתוב מדבר כי היכי דלא לירית לה בעל שהוא משבט אחר דאי בהסבת הבן הכתוב מדבר. תרחי קראי בהסבת הבן דאי נסבה ממטה אחר עובר' עליו בלאו דכתיב לא תסוב נחלה ממטה למטה ועשה כדכתיב וכל בת יורשת נחלה ממטה בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה ולא לאחר ולאו הבא מכלל עשה עשה. ת"ש דבעל ירית דכתיב ולא תסוב נחלה וגו׳ משמע דבסבת בעל הנתוב מדבר דאי בהסבת בעל הכתוב מדבר דאי בהסבת הבן כל הני קראי למה לי: וכי תימא לעולם בעל לא ירית אלא בהסבת הבן הכתוב מדבר. דאלעזר הוא דנסיב איתתא ומתה וירשה פנחס דהיינו בהסבת הבן. . ח״ש דרטל יורש אם אשחו דרש את אחות דכתיב ושגוב הוליד את יאיר וגו'. וכי תימא הכי הוה מעשה כדפנחס דשגוב לקח אשה שהי׳ לה כ״ג . ערים ומתה וירשה בנו יאיר ולעולם בעל לא ירית. אם כן תרי קראי דאתיין להא דרשה למה לי. אלא ש"מ חד בסיבת הבן וחד בסיבת הבעל: וקראי בסיב׳ הבן , כדשנין. לעבור עליו בב' לאוין ועשה. והרי קרא כ"ג ערים דזבן מיזבן שקנה אותן ולא משום הסבה דבן . וכן] פנחס ולעולם בעל שדה חוזרת לבעלים ביובל ונמצא אותו צדיק אלעזר . קבור בקבר שאינו שלו:

יורשה והוא נקרא על שבט אביו ועל סיבת הבן התורה מקפדת שהרי הוא קרוב לה מן הבעל: סא שמע. מקרא אחרינא [במדבר לון לא תסוב וגו׳ הא תו למה לי אלא לאו לסיבת הבעל אתא לאשמועינן שהבעל

יורש: וכי חימא לעבור עליו בלאו ועשה. דתרוייהו בסיבת הבן ומה ששנה הכתוב לא נתכוין אלא להתרות שלא תנשא לשבט אחר כדי להתחייב מלקות דמקרא קמא לא שמעינן אלא עשה דכתיב ביה [שם] לאחד ממשפחת מטה אביה מהיה לאשה אבל לא למטה אחר ולאו הבא מכלל עשה עשה: וכי תימא אלעור הוא דנסיב **איתתא ומתה.** בחיי אלעזר וירתה פנחס בנה ולא אלעזר דאין הבעל יורש את אשתו אלא בנה יורשה ואתא לאשמועינן דהבן יורש את אמו דמהני קראי דלעיל דמיירי בסיבת הבן איכא למימר דבסיבת הבת הוא דמיירי כדאשכחן לעיל בהדיא שהבת יורשת את אמה ואינטריכו הני קראי לשני לאוין ועשה כדאמרן אבל לא אשכחן דהבן יורש את אמו בהדיא אלא מקל וחומר פריכא דאיכא למיפרך דיו והשתא אתא האי הרא דפנחם לאשמועינן דבן יורש את אמו ולא איירי בסיבת הבעל כלל: **מא שמע.** מפסוק חמישי ושגוב הוליד את יאיר [דה״א ב]: וכי תימא התם נמי הכי הוא. כדאמרן [קיא:] גבי פנחס שהיתה לו לשגוב אשה ומתה וירשה יאיר: סרי קראי למה לי. לאשמועינן שהבן יורש את אמו כמו הבת: ויאיר דובן מובן. לקח בכסף הנהו עיירות ולח אתא קרא לאורויי לן מידי אלא עשרו של יאיר מראה לנו כמו שמצינו בהרבה מקומות בנביאים ולא מבעיא האמר לא מבעיא דאם בירושות מיירי כדקאמרן דליכא למיפרך תרי

קראי למה לי שהפסוקים לא באו ללמד לנו אלא עשרם וסיפור דברים בעלמא הוא ואיכא למילף מינייהו מיהא סיבת הבן אלא גדולה מזו יש להקשות לך דאיכא 'למימר דקראי לא איירי בירושה כלל ולא תשמע מיניה לא סיבת הבן ולא סיבת הבעל אלא תרוייהו זבין מזבן וסיפור דברים בעלמה הוה (כ) והתנה עלמו לה נתכוין לדרוש יתור קראי אלא הכי קאמר מנין היה לו לפנחס כו' ואיכא לאקשויי יכול להיות לו ממקח וממכר: ופנחם נמי דובן מובן. רבותה הוח דקפריך דבלאו האי פירכא נמי לא הוה מלי למילף מיניה סיבת הבעל כדפרכינן לעיל וכי תימא אלעזר הוא דנסיב כו׳ ש כלומר ואפילו פנחם נמי דסלקא דעתך מעיקרא למילף מיניה ירושת הבעל איכא למימר דלא איירי בשום ירושה בעולם: ומשני הך רבותא דקפרכת מפנחס ליתא דליכא למימר גביה דובן מיזבן דאם כן לא היה קובר בה את אביו דנמנאת חוזרת כו'. ומיהו איכא לאקשויי הנך קושיות דלעיל דבלאו הך קושיא איכא פירכא אחריתי דלעיל דלא מלינו למילף מיניה ירושת הבעל: משדה חרמים. כדכתיב (במדבר יח) כל חרם בישראל לך יהיה אי נמי ההוא דכתיב (ויקרא כו) והיה השדה בנאתו ביובל קדש לה׳ כשדה החרם שמתחלק לכהנים והוו התם חרמים טובא ונטל אלעזר חלקו בהנהו חרמים ולחלק פנחס נפלה ההיא גבעה: יש שגורסין כן א"ל אביי אי סלקא דעתך דבעל לה ירית סוף סוף כי מינסבה כו'. וחי הפשר ליישבה ועוד מה תירון מתרן אביי לרב פפא דאקשי ליה דמקראי דברייתא לא משמע ליה ירושת הבעל דקאתי אביי ליתן טעם מלד אחר שהבעל יורש את אשתו מ"מ ברייתא לא מיתרלא והראי לא מיתרני שהחנה שאמר כל הני ואומר הוכיח שאין ללמוד אלא מן האחרון וגם באותו פריכנא לעיל ואביי מה בא לפרש וא"ת לא נתכוין אביי לתרן הברייתא אלא להודיע לרב פפא שהבעל יורש את אשתו הלא רב פפא עלמו היה יודע דודאי בעל יורש את אשתו

משדה חרמים. שבאותו פרק היה משמר של פנחס שהיה מכהן במשמרתו וכתיב אך כל חרם אשר יחרים איש לה׳ מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו יהיה משמה של עבוט שהיה נהון במשפחה ומהיב אן כל חום אים יהיה משם איל הנוכל מאחר למאום בהווה המשה אחותה. לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה יחסום שדה חרמים לכהן שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה ואם נפשך לומר א"כ מה ת"ל קדש קדשים והוא) אלא ל) מלמד שחל על קדשים קלים כעל קדשים חמורי שהכל לכהן וכת"ג אמרי בכסי ערכין (דף כח ע"ב) דהשתא לא הדרא ארעא ביובל ולעולם בעל לא ירית: אמר ליה אביי לרב פפא אי ס"ד כדקאמרת דבעל לא ירית ולהכי אזהר רחמנא וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל לאי ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה לפי שאם היה משבט אחר ומתה

והיתה לה בן היה יורשה והיתה מסבת נחלה אבל כשתנשא למשפחת מטה אביה ליכא הסבת נחלה [דהוא] נמי הוי משבט אביה.

ולי מימא. לא מפני שהבעל יורש את אשתו אלא מפני בן שתלד והוא מזברן דיאיר שלא היה לשגוב. תימה לרשב"א אי לבאי הארץ נתחלקה הארץ אמאי לא היה ליאיר שלא היה לשגוב א: לבי תימא לעבור עליו בשני לאוין. תימה הא היכא דאיכא למידרש לבי תימא למוקמינן בלאוי ימירים וכי תימא דהכי קאמר דאפילו אי

מוחמת להו בלאוי יתירי איכא למילף שהבעל יורש את אשתו דלא משמע הכי בסמוך דקאמר לעולם קראי בסיבת הבן כדשנינן: אם כן תרי קראי למה לי. אע"ג דקרא קמא נמי שלא לצורך דכבר שמעינן מתורת משה סיבת הבן מ"מ בזה אינו מהפיד אי אשמועינן יהושע נמי סיבת הבן אבל תרי זימני לית ליה לאשמועינן. רשנ"ח: **אימא** דנפלה ליה משרה חרמים. תימה לרשב"א דלמה דוחק כל כך כיון דבעא למימר דאתא הרא להראות עשרם הוה ליה למימר לפנחם ויאיר ירשו מאמם או מאבי אמס: (ד) ונראה לר"י גירסת הספרים דגרסינן א"ל אביי אי סלקא דעתר דבעל לא ירית ב כו׳ ולא גרסינן הכא בין למ"ד בסיבת הבן בין למ"ד בסיבת הבעל אלא גבי אי אמרת בשלמא דרב יימר בסמוך גרסינן ליה ואמאי דאקשי רב פפא דלמא קראי בסיבת הבן מהדר אביי לשנויי הכי וקאמר אי אמרת בשלמא דבעל ירית וקרא אסיבת הבעל קפיד אתי שפיר הא דמשמע דאתי קרא למיעבד תקנתא אפילו לנחלת האם שלא תסוב מדכתיב ירושת שני מטות גבי איסור הסבה אע"פ שכבר הוסבה נחלת האם מ"מ קפיד קרא שלא תסוב יותר על ידי נישוחי הבת ובסיבת הבעל איכא תקנתא דמנסבין לה גברא דאבוהי משבטא דאבוה ואימיה משבטא דאימה דהשתא לא מתעקר ע"י סיבת הבעל יותר ממה שהוסבה כבר ואע"פ כשימות בעל ויירשנו בנו

אי מתעקרא נחלת האם משבטא דאימא לשבטא דאבא שהרי הבן אביו ואמו מתיחסים על שבט אביהן או שמא הבעל לא יירשנה כלל שתתאלמן או תתגרש ויירשנה הבן הא לא איכפת ליה לפי שאי אפשר לעשות תקנה לדבר זה אלא אי אמרת דבעל לא ירית וקראי במסיבת הבן כדקא פרכת כי קא מינסבא נמי לגברא דאבוהי משבטא דאבוה ואימיה משבטא דאימה מתעקרא נחלת האם על ידי הבן כדפרי׳ אלא ודאי בסיבת הבעל משתעי ולהכי קים ליה לתנא דקרא דוכל בת יורשת נחלה בסיבת הבעל כתיב מדכתיב ביה ירושת שני מטות משמע דלנחלת האם נמי עבדינן תקנתא שלא תסוב יותר והכי פירושא דברייתא הרי הוא אומר וכל בת יורשת נחלה ובסיבת הבעל הכתוב מדבר דמהניא תקנתא לנחלת האם וכי תימא בסיבת הבן משתעי וקרא לא אתא למעבד תקנתא אלא לנחלת האב תא שמע לא תסוב נחלה ומיתורא דקראי שמעינן דחד בסיבת הבן וחד בסיבת הבעל ואם כן ההוא דכתב ביה ירושת שני מטות דמשמע דבעי תקנתא

לנחלת האם בסיבת הבעל כתב דאשכחינן ביה תקנתא: אמר ליה רב פפא לאביי דלמא שאני התם שכבר הוסבה. אע"ג דכתיב ביה ירושת שני מטות לא קפיד קרא אנחלת האם שכבר הוסבה ד ולעולם קאי בסיבת הבן אע"ג דליכא תקנתא לנחלת האם א"ל שכבר הוסבה לא אמרינן אין סברא לומר שלא הקפיד הכתוב אנחלת אם אע"פ שכבר הוסבה דכיון דכתיב ירושת שני מטות ה משמע דבנחלת האם עבדינן נמי תקנתא: אמר דיה רב יימר דרב אשי אי אמרת בשלמא שכבר הוסבה היינו דמתוקמי קראי בין בסיבת הבן בין בסיבת הבעד בו'. רג יימר לא הוה יודע דאציי כי הוה מוקי לקרא בסיבת הבעל מפרש לקרא דמנסבינן לה גברא דאבוהי משבטא דאבוה ואימיה משבטא דאימה ולהכי קשיא ליה אמאי ניחא ליה לאוקומי בסיבת הבעל טפי מבסיבת הבן ובין הכי ובין הכי

מקראי טובא דלקמן בשמעתין ובפירקין דלעיל: אלא ה"ג וכן נמצא בתשובת רבינו גרשום מאור עיני הגולה זצ"ל אמר אביי סוף סוף הא קמסעקרא נחלה משבעא דאימא לשבעא דאבא ממאי דלמא שאני החם שכבר הוסבה ודלמא שכבר הוסבה לא אמרינן אמר ליה רב יימר לרב אשי אי אמרם בשלמא אמריגן שלבר הוסבה שפיר אלא אי אמרם לא אמריגן שלבר הוסבה הא מסעקרא נהלה משבטא דאימה לשבטא דאבא דמנסביגן לה לגברא דאבוהי משבטא דאבוה ואימיה משבטא דאימא

. כיון דאמרי׳ שכבר הוסבה ניחא דעקירה דהשתא לא חשיבא עקירה אלא אי אמרת דלא אמרינן שכבר הוסבה ובעל ירית כימנס האחרי שכבר הוטבה ניחא דעקירה דהשתא לא חשיבא עקירה אלא אי אמרת דלא אמרינן שכבר הוטבה ובעל ירית אפיי.
דמנסבא לאחד ממטה אביה מאי הוי סוף סוף קא מיעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטה דאבוה ואי אפשר בתוכם ולרב יימר
דמקשה הכא לא הוה משמע ליה דמינסבא לבעל דאימי, משבטא דאימה משום הכי מקשה ליה הכי דלא קיימי נכסים בדוכתייהו.
ומשני ליה רב אשי לאביי לעולם אימא לך שכבר הוסבה לא אמרי ואפי הכי דבעל ירית מתוקמי קראי שפיר ודקשיא לך
הא מיתעקרא נחלה תריץ הכי דמנסבינן לה בעל דמתילד אבוהי משבטא דאבוה ואימי׳ משבטא דאימה דהשתא קיימי נכסים
כרמעיקרא בחזקת שבט ראובן ושבט שמעון וליכא סיבת נחלה כלל ואם לחשך אדם לומר כיון דבעל ירית וקראי בסיבת בעל

גמ' שכבר הוסבה (ח) גםי שכבר הוסבה ודלמא שכבר הוסבה לא אתרינן: (ב) רשב"ם ד"ה ויאיר וכו וסיפור דברים בעלמא הוא ואפי׳ את"ל דהתנא עלמו לא: (ג) ד"ה ופנחס נמי כו' דנסיב כו' אלא כלומר: (ד) תום' ד"ה אימא וכו' ונראה לר"י. נ"ב זהו דיבור בפני עצמו:

רבינו גרשום (המשך) ואמר לי׳ אביי סוף סוף מאי הוי מועיל הא מיתעקרא . נחלה משבטא דאימא דהאי אתתא דהואי משבט שמעוז אוווא דדואי משבט שמערן ונפלה ביד בנה של זו שהוא שבט אביה (כל כך) מן ראובן דבתר אבא שייך הבן . ואיכא הסבת נחלה שנופלת נחלת אימא שהיתה משבט שמעון ביד שבט ראובן. ' יייי ן ביז שבט ואובן. י רב פפא לעולם בעל ירית וקראי בהסבת הבן כתיבי ודקא קשיא לך כי מתנסבא לשבט אביה מאי הוי מתעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא דאבא. הא לא קשיא דהא הסבה דהשתא דשבט אימא לשבט אביה על ידי כנה לא חשיכא הסכה גמודדד שאני דונם דאמר שכבר הוסבה נחלה מתחי מנשואין הראשונים נ . אביה ואמה של בת להיכא דנזדווגו מטות אהדדי אע"ג דוזדווגו רהיחר שרשטח שואיה עדיין אחיה קיימין אויין לירש את אביה יאויין לירש את אביה פי' הכי הוסבה נחלה מחמת הנהו נישואין הלכך השתא כשבנה רמתעקרא נחלה משבטא ז מוזעקו אי נוזלוו. משבטא דאימא לשבטא דאבא לא חשיב [הסבה] גמורה שכבר הוסבה מתחלה: אמר ליה אביי. האי לאו תירוצא הוא דאמרת שכבר הוסבה מנשואין ראשונים דהתם הוסבה בהיתר דאחוה דאימא הוו קיימין אבל הא בת אע"ג דמנסבא לאחד ממטה אביה כשירשה בנה דשייך בתר אביה השתא הויא הסבה דאיסורא דאין לה יורש אלא (איקלא) בנה שאין לה אחין וקא בנה שאין לה אחין וקא מתעקרא נחלה דשבטא דאימא לשבט אבוה הלכך לא מצינן לאוקמי בהסבת הבן כלל דאי יורשה בנה מתעקרא, נחלה משבטא . דאימא לשבטא דאבא ולא מצינן למעבד תקנה בהסבת ברז אלא מיימ דרטל ירים הבן אלא ש"מ דבעל ירית ובהסבת הבעל איכא תקנה אי נסבה לחד דאבוה משבטא דאביה ואמיה

ממטות בני ישראל וגו׳ ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר וגו' מחוקמי שפיר הבעל בסיבת הבן כדאמרן דההיא עקירת נחלה דאימא דהויא על ידי בן לא הוי עקירה דכבר הוסבה מנישואין קמאי וכן בסיבת מנישואין קמאי וכן בסיבת הבעל הואיל דמתנסבא לאחד ממשפחת אביה אי לא אמרי׳ שכבר הוסבה שעל ידי בז לא הויא עקירה דכבר אכתי מיעקרא נחלה משבטא דאימא לשבטא משפחת בית אבא שייך אלא

משבטא דאימה דהרי הוא כוותה ואי ירית אכתי לא מיעקרא נחלה דאימא דהא בעל נמי אמיה משבטא

דאימה ונכסים כדקיימי קיימי: אמר ליה רב יימר

. רב אשי. אפי׳ לאביי דאמר

כרחו שכבר הוסבה אמרינן

. דאי לאו הכי לא מיתוקמי

. הראי שפיר דאי אמרת